

Informatie copie aan M
S

Minna

15 September

50

DOA
92817-7495 G.S.

AFGESCHREVEN

5311

GEHEIM

Van Hadji Agoes Salim is in "Vrij Nederland" een reeks van 5 artikelen opgenomen betrekking hebbende op de gebeurtenissen van de Indonesische staat. Hier en daar bevatten zijn beschouwingen aperte onjuistheden. Zij geven bovendien blijk van een groot wantrouwen tegen de Nederlandse bedoelingen, zelfs nog voorzover deze betrekking hebben op het huidige tijdsbestek. Men kan zich enerzijds niet voorstellen, dat Hadji Salim, die de Nederlanders goed kent, hierin oprecht is, en uiteraard beoogt hij met zijn artikelen propaganda te voeren. Anderzijds echter is bedoeld wantrouwen bij vele Indonesiers op voor ons welhaast onbegrijpelijke wijze geworteld.

Op één punt is een deel van zijn 3e artikel zeer verhelderend. Het geeft n.l., naar ik meen, de sleutel voor het Makassar-incident van begin Augustus.

Zoals U zich herinnert, werd op 5 Augustus een ge-coördineerde aanval ingezet op de onder Nederlands bevel staande kampementen in Makassar. Verondersteld werd, dat deze aanval juist door haar coordinatie en de middelen, die erbij gebruikt werden, van hoger hand was bevolen. De reden daarvan was tot dusverre niet geheel duidelijk. Zij werd voornamelijk gezocht in wrakke gevoelens tegen incidenteel ongedisciplineerd optreden van Ambonense militairen.

Men lese thans het ondervolgende uit Hadji Salim's artikelen. De datum, waarop dit stuk werd geschreven is niet nauwkeurig na te gaan. Hij schrijft onder meer:

"Wij moeten nog een einde maken aan de opstand op de Zuid-Molukken, die op touw is gezet door Soumokil met 2000 Nederlands-Indische soldaten, uitgerust met Nederlandse wapenen en ammunitie, waarbij het nooit in onze bedoeling heeft gelegen hen in een oorlog te verwickelen."

Zijner Excellentie
de Minister voor Uniersaken en
Overzeese Rijkszaken
te 's-ravenhage.

- 2 -

M.P.

Wij moeten wellicht een nieuwe opstand van 7000 soldaten van het vroegere Ned. Indische leger op Makassar onder ogen zien, volledig gewapend en uitgerust en klaarlijk eveneens door de Nederlanders ruim van ammunitie voorzien. Zullen zij zich van de Nederlanders mogen losmaken zonder dat zij bevreesd behoeven te zijn dat zij door hun vroegere meesters als misdadige opstandelingen en muiters zullen worden gebrandmerkt? De toestand ziet er verre van rooskleurig uit!"

Het schijnt duidelijk, welke de gedachtengang van Hadji Salim en dus waarschijnlijk die van de Indonesische autoriteiten is geweest. Men had voor ogen de opstand op de Molukken en vreesde, dat onder leiding of met behulp van het Indonesische deel van de troepen in Makassar - al dan niet met Nederlandse stilzwijgende goedkeuring of misschien zelfs aanmoediging - ook in Makassar een coup d'état zou worden uitgevoerd, waarbij b.v. de staat Oost-Indonesië opnieuw zou worden geproclameerd met gelijktijdige afscheiding van de R.I. Herhaling van het Ambon-geval wilde men tot alle prijs voorkomen en daarom heeft men maatregelen van geweld genomen om tijdig de nog onder Nederlands bevel staande kampementen te liquideren.

Het schijnt duidelijk uit bovenstaand citaat te volgen, dat dit de achtergrond van de actie is geweest. Hiermede is tevens verklaard het grootscheepse van de aanval. Voorts mag men op grond hiervan wel aannemen, dat de hogere legerleiding hierin de hand heeft gehad.

In dit verband moge ik nog het volgende detail in Uw herinnering terugroepen. Toen wij beiden bij een bespreking met de Heer Roem mededeelden, dat de Regering gaarne zou medewerken aan een snelle evacuatie van alle onder Nederlands bevel staande militairen uit Makassar, teneinde aan het incident een einde te maken, verwonderde dit de Heer Roem kennelijk. Het was duidelijk waar te nemen, dat het hem een verrassing was dit te vernemen en hij vroeg nog speciaal bevestiging. Ook bij hem zat dus - naar uit het bovenstaande verklaarbaar is - de gedachte, dat Nederland bepaalde bedoelingen had met de aanwezigheid van die troepen in Makassar. Het is weer een bewijs, hoe vastgeworteld telkens weer een volkomen misplaatst wantrouwen aan Indonesische zijde bestaat, een omstandigheid waarmee men voortdurend rekening moet houden.

- 3 -

Hadji Salim schrijft, dat de militairen in Makassar ruim van ammunitie waren voorzien. Ook dit insinueert bepaalde bedoelingen. Dat deze veronderstelling volkomen in strijd met de feiten was, is maar al te zeer bekend.

Ik ben ervan overtuigd, dat met het bovenstaande de achtergrond van het Makassar incident is verklaard.

DE STAATSSECRETARIS VAN BUITENLANDSE ZAKEN

Afschrift dezes werd rechtstreeks aan de Minister-
President gezonden.

Nummer - 5311

Bijlage

MINISTERIE VOOR UNIEZAKEN EN OVERZEESE RIJKSDELEN

Afdeling Kabinet

'S-GRAVENHAGE, 6 October 1945

SOA

S

No. Letter G 86

AFGESCHREVEN

Aan de Heer Staatssecretaris
van Buitenlandse Zaken

YN

Onderwerp:
Makasser-incident

As (2) →

boek 16/2

Met verwijzing naar Uw schrijven van 15 September jl. Afd. D.O.A. No. 92817-7495 G.S. heb ik de eer U mijn waardering te betuigen voor de daarbij aan het Makasser-incident gewijde beschouwing, welke ook naar mijn oordeel de achtergrond van dat incident verklaart.

Ter adstructie van Uw zienswijze moge het mij vergund zijn U nits deze een aantekening van mijn Kabinet aan te bieden waarbij inzonderheid het verband tussen het Makasser-incident, de Ambon-affaire en het guerilla-probleem in Zuid-Celebes wordt aangetoond. Deze beschouwing bevel ik gaarne in Uwe aandacht aan.

DE MINISTER VOOR UNIEZAKEN EN OVERZEESE RIJKSDELEN,

9 OCT 1945
BUTTENL Z

J. K. van 't Hof

Beschouwing van Mr. BLOM over
het Makasser-incident
(Een. 20-9-'50 - L 61)

Ter adstructie van het betoog van Mr. BLOM, waarmede geheel kan worden ingestemd, zou men nog het navolgende willen aanvoeren.

Blijkens de aangehaalde passage uit het artikel in "Vrij Nederland" van 9 deser koesterde Hadji Agus Salim de vrees, die ongetwijfeld door de R.I.S.-regering en de hogere Apris-leiding moet zijn gedeeld, dat de te Makasser gelegerde KNIL-troepen zich van de Nederlanders zouden mogen losmaken, zonder bevreesd te zijn door hun vroegere meesters als misdadige opstandelingen en muiters te zullen worden gebrandmerkt.

Wat de Heer Salim met dit "mogen losmaken" in concreto bedoelt, is volkomen duidelijk als men zich in herinnering brengt wat zich kort voor het Makasser-incident op Ambon precies heeft afgespeeld.

Door het K.M.I.L. in Ambon uit te stoten ontdeed de Nederlandse Legerleiding zich van de verantwoordelijkheid voor hetgeen die troepen daarna zouden doen en ontsloeg zij zich van de verplichting om een eventuele rebellie van die troepen, die niet meer als muitende Nederlandse troepen zouden kunnen worden aangemerkt, te onderdrukken of te voorkomen. Practisch kwam dit hierop neer dat de Nederlandse Legerleiding aan de Republiek Maluku Selatan een leger cadeau gaf dat die Republiek zonder daarbij nog langer door Nederland te worden gedwarsboemd, tegen de R.I.S. in het veld zou kunnen brengen, hetgeen in feite ook is gebeurd.

Wat door de Heer Salim werd gevreesd is dus dat ook in Makasser de Nederlandse Legerleiding zich van het K.M.I.L. door uitstoting zou ontdoen waardoor die troepen een free-hand zouden hebben verkregen ter verwezenlijking van het dubbele oogmerk der federalisten: de Apris uit Oost-Indonesië te verdrijven en het stichten van een van de R.I.S. onafhankelijke staat Indonesia Timur.

Het is nauwelijks begrijpelijk dat de R.I.S.-regering de Ambonese solutie indertijd aanvaardde. Wellicht heeft zij het gevaar van het precedent dat daardoor voor Zuid-Celebes werd

geschapen niet aanstonds voorzien. Ten tijde van het Ambon-incident was het nog niet te voorzien dat er in Zuid-Celebes een conflict zou ontstaan tussen Apris en de guerillas.

Toen dit conflict een feit was geworden dreigde het gevaar dat deze guerillas zich bij het K.N.I.L. zouden aansluiten om de Apris uit Oost-Indonesië te verdrijven ⁺). Onder deze onrijpe omstandigheden is het begrijpelijk dat zowel de R.I.S.-regering als de Aprisleiding tot een grootscheepse actie besloten om een herhaling van het Ambongeval te voorkomen door te trachten het K.N.I.L. te Makassar te liquideren vóórdat het door uitstoting op haar zou worden losgelaten en o.g. daarbij eventueel met de guerillas gemene zaak zou maken. Haar strategie was daarbij kennelijk deze dat zij eerst met het K.N.I.L. wilde afrekenen, om daarna, met groter kans op succes, de uit de band gesprongen guerillas weer in het gareel te brengen.

Een tijd lang heeft het gedreigd dat het K.N.I.L. te Makassar in navolging van dat te Manado (fourier Mengko) zich eigener autoriteit uit het legerverband terug trok. Dit is voorkomen door een bezoek van de Legercommandant, die daarbij onder onrijpe omstandigheden die zijn militaire adviseurs aan het succes van die démarche deden twifelen, zijn persoonlijk prestige in de waagschaal legde. Hieraan is het vermoedelijk ^{uiteindelijk} te danken geweest dat het Makassar-incident met evacuatie van het daar gelegerde K.N.I.L. kon worden besloten.

+) Vgl. het geheim rapport (blz. 1 sub 2) overgelegd bij brf. Flv.E.C. 29/VIII-50 - G 17263 (in V.13/IK-50 - K 78 hb)